

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiae Venusinae, ac deinde Aesinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

R. P. D. Emerix Decano. Turritana Elemosynarum, seù legatorum. Lunæ
10. Januarii 1695.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

fit à Marchino, sed à Matre Margaritæ erga illum propensa; Tùm, & quia post factam ab illo prædictam animi declarationem, eamque à Margarita acceptatam, res non est amplius integra, sed semel nolitam dissolutionem omnino pati compellitur, ut notabiliter *Surd. conf. 364. num. 27. & sequentibus.*

5. Cæterum si ulla etiam superesset difficultas, cum inter Margaritam, & Marchinum supervenerint animi turbationis, & dissidia, non quidem illius generis, quæ juxtà vulgatum illud Terentii in *Adria*, amoris reintegrationem promittunt; sed quæ diuturni temporis oblivione obrui nequeunt in muliere, in qua scissa semel concordia, amplius non coalescit, dum Marchinus Margaritam conviciis vehementer lacecessit, illiusque crines divellere, & ventilia è capite, ac corallia è collo ausus fuit per vim eripere, atque per contemptum humi dejicere *dict. Summario num. 10.* ex his contumeliosissimis actibus publicè, & violenter initis, adeò exacerbatum Virginis odium in Marchinum fuscitatum fuisse existimandum est, ut æquissimo jure nè ex connubiali societate, mali exitus sequantur, fit locus libertati, quam hisce, vel similibus concurrentibus circumstantiis, etiam in casu, quo revera Sponsalia intercesserint zelo bono, Ecclesia mater benignè concedere solet, ut testatur *Rota coram Coccino dec. 437. num. 4. & 7. & decis. 889. coram Cels. decis. 374. & in recent. decis. 19. par. 10. & dec. 185. & 242. num. 13. par. 14. cum aliis per Addend. ad Pamphil. dec. 96. num. 10. & in dicta Gadicen. Sponsalium cor. R. P. D. meo Ursino S. finali.*
Et ità utraque &c.

R. P. D. EMERIX DECANO.

Turritana Elemosynarum, seu legatorum. Lunæ 10. Januarii 1695.

ARGUMENTUM.

Quæ legata perpetua recipere, & retinere possint Fratres Minores de Observantia Ord. S. Francisci, luculenter differitur.

SUMMARIUM.

- 1 *Fratres Minores S. Francisci possunt recipere, & retinere legata relicta vini pro Sacrificiis, frumenti pro hostis, pecuniæ pro luminaribus, & pro Oleo lampadarum.*
Syndicus Apostolicus Fratrum Minorum potest petere legata, quæ collata sunt ad usum Ecclesia ipsorum, ibi.
- 2 *Legatum pro Sydonibus infirmorum relictum Fratribus Minoribus debetur officio Judicis, non jure actionis.*
Redditus annui inter stabilia computantur.
Legata perpetua cum onere Missarum nec petere, nec retinere possunt Fratres Minores S. Francisci, sed solum recipere stipenda Missarum per modum elemosynæ manualis, vel à Judice, vel ab exequutoribus. ibi, & num. 4.
- 3 *Fratres Minores S. Franc. dum Officio Judicis, vel ab Exequutoribus spontè dantibus recipiunt elemosynas pro adimplimento legatorum, debent mittere protestationem juxta monitum D. Bonaventuræ.*
- 4 *Legata perpetua cum onere Missarum Fratribus Minoribus relicta, est in arbitrio Judicis, & Exequutorum illa, vel legatariis relinquere, vel aliis committere.*
- 5 *Expressio unius illiciti, non vitiat alium licitum.*

DECISIO XXXII.

Septem perpetua pia Legata Eminentissim. D. Card. de Eleemosynarum titulo instituit, Judice Ponente & ordinavit in suo Testamento condito Anno 1645. Petrus Moros de Molinos favore Ecclesiæ, cr. Con- five Conventus, & Fratrum Sancti Petri de Syrchis Minorum de Episcop. respondit Observantia Sancti Francisci, Confirmandum Primùm, Librarum 25. pro suis esse votum Ro- Exequiis quotannis cum certo tum Ro- Missarum numero peragendis, tale, &

quod executionem super bonis Archiepiscopo Turritano, non obstante ff. Brevi Urban. VIII. anni 1635. emanato.

Secundum, Librarum 40. pro Oleo Lampadis, quæ die, noctuque ardere deberet in Cappella majoris Jurispatronatus tuæ Familiæ. Tertium, Librarum 112. pro celebratione Missæ quotidianæ. Quartum, Census librarum 300. in sorte, cujus redditus erogandus esset in emptionem Syndonum pro Fratribus infirmis. Quintum, alterius Census in sorte Librarum 500. cum onere celebrationis Missarum qualibet Hebdomada. Sextum, Librarum 28. Et Septimum, Librarum duodecim in adimplementum Legatorum Missarum à semetipso relictorum per utrumque Parentem. Solutis autem, & satisfactis hisce Legatis, in reliquis omnibus suis Bonis instituit hæredes Filios, si quando ipsos suscepisset, & si iis non susceptis, Deum Dominum Nostrum, & Animam suam, cum ordine quod de illis erigeretur in Cathedrali Ecclesia Turritana Archidiaconatus tertia Dignitas cum Dote annuarum librarum mille, ac de eo, quod superesset, tot in eadem Ecclesia Canonicatus. Erectus fuit post ejus obitum Archidiaconatus; & ad ipsum, institutus Didacus ejus Frater, qui pro tempore, quo vixit, exactè satisfecit præfatis Legatis, sed eo defuncto, Carolus ejus successor continuare renuit in eorum satisfactione, ex capite incapacitatis Fratrum, & introducta Causa in Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularem Decretum prodiit tenoris sequentis, *Dandas esse declarationes sæpè alias factas, videlicet Fratres Minores de Observantia non posse possidere Censum, & Bona Stabilia, posse tamen recipere per viam Eleemosynæ quidquid eis traditus per celebratione Missarum, & Anniversariorum, proin-*

*de censuit committendum, prout commisit Archiepiscopo Turritano, ut ad limites prædictarum declarationem in Causa procedat; quod deinceps approbatum, & confirmatum fuit per Breve san. me. Clementis X. ac in ejus executionem Archiepiscopus mandavit Legata pro Oleo Lampadis, & Synodonibus Infirmorum liberè solvi Syndico Apostolico Conventus, & alia pro Anniversariis, & Missis in manibus Tertii, ad effectum de iis disponendi, prout de Jure. Reclamante autem ad eandem Congregationem Carolo, placuit Eminentiss. PP. exquirere desuper Votum nostri Auditorii; Unde subscripto per me Dubio: *An, & quæ Legata debeantur? sive quæ secundum voluntatem Testatoris sint adimplenda? Eoque hodie proposito, responsum fuit, Legata deberi, & esse adimplenda juxta modum inferius exponendum.**

1. Deberi siquidem visum fuit Legatum pro Oleo lampadis, nam licet Fratres Minores ex Regula Sancti Francisci, quam profitentur & Constitutionibus san. mem. Nicolai III. & Clementis V. in cap. Exiit, & cap. Exiit de Paradiso de verb. signific. incapaces sint cuiuscunque Juris, & proprietatis, tam in communi, quam in proprio, hujusmodi tamen incapacitas procedit quoad ea, quæ concernunt utilitates, & commoda ipsorum Fratrum pro quotidiano victu, & vestitu, non autem quoad ea, quæ concernunt decorem eorum Ecclesiarum, ac certum usum Cultus Divini, ut in terminis similibus Legatorum vini pro Sacrificiis, frumenti pro hostis, pecuniæ pro luminaribus, tradunt Anchaz. in dist. Clem. Exiit de Paradiso vers. cumque annui redditus num. 13. Abb. cons. 63. num. 4. lib. 2. Pellizar. in Manual. Regular. de paupert. Frat. Minor. tract. 4. cap. 3. sect. 2. num. 103. Sanchez ad præcept. Decal. lib. 7. cap. 26. num. 42. Rodriq. quest. Regular. tom. 2. quest. 126. artic. 5. per tot. Amostaz. de caus. piis lib. 4. cap. 3. nu. 59.

nu. 59. & in puncto Legati pro Oleo lampadis, Menoch. *conf.* 1014. n. 37. Barbof. in *Jus Canonic.* tom. 4. lib. 5. *Clement. tit.* 11. num. 19. Camerell. de *Legat. lib.* 2. tit. 2. de *portat. num.* 40. Addent. ad *Burat. dec.* 756. num. 21. *Rot. dec.* 456. n. 27. & *seqq. coram Merlino.* Hocque Legatum uti non in Fratres ipsos collatum; sed in eorum Ecclesias, quæ sunt in proprietate Ecclesiæ Romanæ, earum nomine peti poterit per Syndicum Apostolicum Pellizar. in *Manual. Regul. tom.* 1. *tract.* 4. de *Vot. Regular. cap.* 2. *sect.* 2. n. 103. 105. 110. & in *fin. Suar. tom.* 5. de *Religion. lib.* 7. *cap.* 17. num. 28. Barbof. in *Jus Canon. tom.* 4. lib. 5. *tit.* 11. n. 28. & *seqq.* Amostaz. de *caus. piis lib.* 4. c. 3. n. 78.

2. Simili modo deberi visum fuit Legatum pro Syndonibus Infirmorum: quidquid enim sit in abstracto loquendo, an Legatum Fratribus Minoribus factum pro Infirmitate sustineatur aliis affirmantibus, ut in specie Joann. de *Avan. consil.* 30. num. 5. & per tot. *Duran. de artic. restit. tit.* 1. *artic.* 11. num. 2. *Rodriq. quest. canonic.* & *Regular. tom.* 2. *quest.* 126. *art.* 4. §. *ultim.* *Dian. resolut. moral. part.* 3. *tr.* 2. *resolut.* 33. in *princ.* ut videtur fuisse de mente Rotæ *dec.* 319. num. 5. & 6. *coram Cerro,* & *Sacr. Congregationis Concilii in una Romana Donationis* relata per *Lantusch. in Theatr. Regul. verb. Legatus n. 1.* aliis autem negantibus, ut plene *Fagnan. in capit. in presentia num.* 55. usque ad 69. de *probat. Cast. Pal. tom.* 3. *tract.* 15. *disp.* 3. *punct.* 9. num. 19. *Torr. de pact. futur. success. cap.* 36. nu. 81. *Castrill. de aliment. cap.* 5. num. 29. difficultas cessat in concreto Legati, de quo agitur, quod tanquam relictum pro Syndonibus Infirmorum non pertinet ad alimoniam, seu necessariam sustentationem Fratrum, sed ad solatium, seu sublevamen, & majorem quandam ipsorum curam, quam quæ alias illis præstari posset per eorum Conventus, quod proinde ex naturâ rei, & motivo pietatis erga pauperes infirmos videtur subsistere. Et hic forsân fuit sensus Sacræ Congregationis Concilii in dicta Romana Donationis in qua agebatur de annuo legato pro pane albo ministrando Fratribus Infirmis. Pro eo autem non competit actio Syndico Apostolico, ut

suprà, nomine Ecclesiæ Romanæ, sed solum Officium Judicis, quod succedit in locum deficientis actionis, ut per *Rodriquez dicta quest.* 126. *art.* 4. §. *fin.* *Castro Pal. tom.* 3. *tract.* 15. *disp.* 3. *punct.* 9. num. 22. *vers. deinde.*

3. Quo verò ad alia pro Anniversariis, ac Missis visa fuerunt non deberi, quia repugnat Instituto Fratrum Minorum in arctissima paupertate, ac mendicitate fundato possidere redditus annuos, qui inter stabilia computantur, ut in dicta *Clementina exivi* §. *cumque annui redditus de verb. significat.* tamen si maximè relicta fuerint cum onere celebrationis Missarum, quia possunt quidem ipsi Missarum stipendia recipere per modum Eleemosynæ manualis, non autem per modum assignationis perpetuæ; nam toti debent ab incerto pendere, totique niti providentiæ Divinæ, ut in his terminis firmant *Barbosa in dicta Clementina Exivi n.* 20. & de *Jure Eccles. lib.* 3. *cap.* 27. num. 77. *Fagnan. in cap. nimis prava num.* 31. usque ad 46. de *excess. Prælat. Sanchez ad præcept. decal. lib.* 7. *cap.* 26. nu. 49. *Lezana in Summ. vers. legata relicta Regularibus num.* 21. & in *Mare Magnum Minorum num.* 121. *Amostaz. de caus. piis lib.* 4. *cap.* 3. nu. 79. *Cardin. de Luca de Regular. discurs.* 35. num. 17. *Add. ad Buratt. dec.* 756. num. 15. *Rot. dec.* 456. num. 15. *coram Merlino,* ac pluries declararunt Sac. Congregationes Concilii, Reveren. Fabricæ Sancti Petri, & particulari super ipsorummet Minorum negotiis deputata à san. mem. *Urano VIII.* ut referunt *Fagnan. in d. cap. nimis prava num.* 3. *Lantusch. in Theatr. Regular. verb. bona temporalia,* *Pignatell. consult. canon.* 26. nu. 7. & 8. *tom.* 3. *Torr. de pact. fut. success. l. 2. cap.* 36. num. 75.

4. Sed cum nihilominus legata hujusmodi adimplenda sint ex parte hæredum juxtâ *Text. in l. hæredes in fin. ff. de petit. hæred. ibi -- Quamvis enim stricto Jure nulla teneantur actione hæredes ad monumentum faciendum tamen Principali, seu Pontificali auctoritate compelluntur ad obsequium supremæ voluntatis, Bartol. in l. Civitatibus numer. 5. ff. de leg. 1. & in *tract. Minorit. lib.* 12. *distinct.* 7. num. 41. *Lara in l. si quis à lib.**

lib. 5. rerum num. 14. ff. de lib. agnosc. Sorb. in compend. privil. Mendic. verb. legat. in annot. ad fin. & n. 58. Cordub. in reg. cap. 6. & qu. 7. & 11. punct. 2. & 4. Roduan. de spol. Eccl. quæst. 8. nu. 47. & possit, ac debeat Judex ad id auctoritatem suam interponere, vel ex Officio, vel ad instantiam etiam cujuslibet de Populo pluribus adductis Leoncill. de priv. paup. part. 2. privil. 52. n. 5. Amostaz. de caus. piis lib. 4. cap. 3. n. 56. Non refragantibus auctoritatibus in contrarium adductis, quæ procedunt in Legatis factis sine onere, non autem in Legatis, ut hic, annexum habentibus onus celebrationis Missarum, cum non sint animæ Testatorum debitis suffragiis fraudandæ, ut declarat Amost. ubi proximè n. 74.

5. Poterunt Fratres illas recipere ab Hæredibus, seu Exequutoribus vel à Judice spontè dantibus per modum puræ, ac simplicis Eleemosynæ, ac cum ipsis satisfacere missis, aliisque oneribus injunctis à testatore, ita tamen, ut prius solemnem protestationem emittere teneantur subsignatam sigillo Conventus, & in ejus libris insinuandam, transmittendamque Hæredibus, seu Exequutoribus, quod ipsi nullum sibi jus vindicant, aut asserunt ex iisdem legatis, necnon modo non sint, sed ne videri quid possint regulæ transgressores, juxta monitum D. Bonaventuræ relatum per Fagnan. in cap. Nimis prava num. 58. in fin. de excess. Prælat. & ita expressè sentiunt Cordub. in expos. Regul. Sancti. Francisci cap. 6. quæst. 11. punct. 4. notab. 2. Rodriq. tom. 2. qq. regul. quæst. 126. art. 4. per tot. tom. 2. & in summ. tom. 1. cap. 199. verb. Eleemosyna num. 8. Miran. in expos. dict. regul. cap. 65. diffic. 12. Vilalob. in summ. 2. part. 1. tract. 35. de vot. pauper. tit. 1. num. 36. & seqq. Sylvest. in summ. verb. Legatum 1. quæst. 3. num. 5. Pelliz. in manual. regular. tom. 2. tract. 4. de vot. regul. cap. 2. lect. 2. num. 42. & 95. Roxas de incompatib. par. 7. cap. 5. num. 54. Amost. de caus. piis l. 4. cap. 3. nu. 56. Barbof. in summ. Apostol. decis. collect. 446. num. 4. & constans, & inconcussa fuit opinio Sac. Congregationum, videlicet Sac. Congregationis Concilii super fundatione Conventus Victoriæ apud Fr. Joan. de Neq-

pol. in tract. de Pontif. constitut. ad Seraphic. Relig. spectan. fol. 378. Congregationis particularis Consultationibus FF. Minorum de Observantia Cismontanæ Familiæ præpositæ à san. mem. Urbano VIII. necnon Rever. Fabricæ S. Petri apud Fagnan. in sepè dicto cap. Nimis prava nu. 49. & 61. de excess. Prælat. & Congreg. Episcoporum, & Regularium, ut in resolutione edita in una Lucana anno 1677. summ. Syndici Apostolici nu. 7. litt. A.

6. Neque hoc modo offuscatur puritas regulæ, quoniam Fratres legata recipiunt, ut præfertur, non tamquam debita, sed tamquam puras, & simplices Eleemosynas, neque rursus de illis sunt omnino certi, quia semper residet in prudenti, & rationabili judicio Executorum, vel Judicis super hoc aditi perspectis circumstantiis Eleemosynarum, atque locorum pias Testatorum voluntates exequen. vel iisdem Fratribus legatariis relinquere, vel aliis committere. Immo quandoque eorum officio continebitur, ut aliis committant, si comperiant legata, seu Eleemosynas sic adauctas, ut eximant Fratres à necessitate sibi victum querendi in certa mendicitate, quemadmodum tenentur, ut constat ex traditis per Castill. de aliment. cap. 5. num. 26. vers. propterea observo Amostaz. de caus. piis lib. 4. cap. 3. num. 66.

7. Nec officit, quod in præsentī prosequutione præfatorum legatorum agat Syndicus Apostolicus, quia id urgeat, quoties Sydicus Apostolicus ageret tanquam Syndicus Fratrum non autem quoties, ut ex ejus instantia, & sententia Archiepiscopi pater, agit tanquam unus de populo, prout ex præmissis ipsi de Jure permittitur; nec pariter relevat, quod aliqua ex iisdem legatis præferant relictum sortium, quia ex eorum lectura liquet in legato principaliter fuisse annuum redditum, & fortes stare loco cautionis pro securiori, seu commodiori eorum satisfactione, & in omnem casum ex duobus expressis modis expressio unius illiciti non vitiat alium licitum, & à Jure non improbatum, ut concludit Abbas conf. 63. n. 7. vers. Non obstat argumentum l. 2. Denique non obstat quod instantia dirigatur ad-

adversus Archidiaconatum, vix hodie ob decrementum reddituum hæreditarium potientem dote annuarum librarum 500. itant æquitas non suadeat, quod iste qui jam erectus existit, extenuetur, ac subvertatur ad effectum sustentandi legata; quia (præter quod nullum documentum allatum fuit decrementi præfati) contrarium procedit, stante expressa voluntate, & judicio Testatoris sub initio recensito, quod primitus persolvantur, ac satisfiant ipsi legata.

Et ita decisum fuit utraque &c.

EADEM CORAM EODEM.

Veneris 6. Aprilis 1696.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum olei pro lampade relictum Ecclesie Fratrum Minorum debet adimpleri.
- 2 Legatum Syndonum pro infirmis, seu infirmaria Fratrum Minorum non debetur sed possunt Fratres recipere annuam præstationem per modum elemosynæ ab hærede; seu Executore spontè dantibus, facta prius solemnè protestatione, & num. 3.
- 4 Fratres Minores S. Francisci sunt incapaces legatorum perpetuorum cum onere Missarum.
- 5 Fratres Minores S. Francisci non possunt quidquam habere in proprietate, nec instare coram Judice pro executione legatorum.
Non possunt Fratres Minores neque per se, neque per Syndicum Apostolicum etiam agentem tamquam unus de populo, nec extrajudicialiter, molestare hæredem, aut executorem, ut sibi Missarum celebrationem committant, ibi.
- 6 Legata perpetua cum onere Missarum relictæ Fratribus Minoribus incapibus, sunt ab hæredibus, & Executoribus alio meliori modo adimplenda.
Ordinarius uti Executor omnium piarum dispositionum, curare debet ut legata Missarum Fratribus Mi-

noribus incapibus relictæ, vel per eosdem, aut per alios adimpleantur, ibi.

- 7 Legata relictæ Fratribus Minoribus adfruendum, possidendum, aut locandum corrumpunt, & caducantur ad commodum hæredis.

Legata relictæ Fratribus Minorum cum onere celebrationis Missarum, remanent nulla quoad ipsos, sed onus adimpleri debet ex parte hæredis, vel Executoris, ibi.

- 8 Legata cum onere Missarum relictæ Fratribus Minoribus, devolvuntur ad Fabricam S. Petri juxta modum præscriptum in Decreto Sacr. Congr. ab Urbano VIII. deputatæ.

DECISIO XXXIII.

1. **D**omini, re iterum sedulo, ac maturè discussa, steterunt in decisio sub die 10. Januarii 1695. juxta modum inferius exprimendum; Retenta siquidem divisione Legatorum, de quibus agitur in tres species, quoad illud pro Oleo Lampadis retinendæ in Ecclesia ante Cappellam de Jurepatronatus Testatoris, rursus censuerunt deberi, & esse adimplendum, quia non concernit commoditates, aut quotidianum Victum & vestitum ipsorum Fratrum, sed tantum usum Cultus Divini, & majus Ecclesie ornamentum, ac decorem, ut præter allegatos in præterita decisione in terminis similis legati tradunt Ventrigl. in prax. part. 2. adnot. 28. §. 2. nu. 17. Portell. in duab. Regular. verb. Legatum sub num. 3. Cucch. institut. Canon. lib. 3. titul. 1. num. 36. cum seqq. Marant. controuv. lib. 1. respons. 41. num. 30. Barbof. de jur. Ecclesie univers. lib. 3. cap. 27. num. 76. à S. Ubald. in quolibet. Regular. quodlibet. II. num. 1117.

2. Quò verò ad aliud pro emendis Syndonibus ad usum Infirmorum, visum fuit, absolute loquendo, non deberi, utpotè collatum in ipsosmet Fratres, & Conventum per modum annui, ac perpetui Censuum, cujus illi sunt prorsus incapaces ex Regula S. Francisci quam profitentur, quamvis fuerit relictum ad usum infirmariæ,